

**UDZIAŁ DOKTORANTEK I DOKTORANTÓW IS PAN
W DEBATACH I KONFERENCJACH NAUKOWYCH**

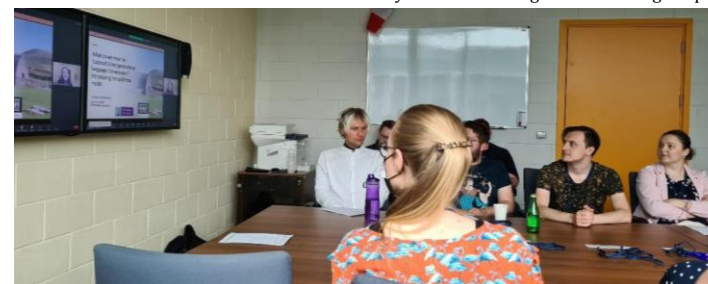
W dniach 9–10 czerwca 2022 roku odbyła się międzynarodowa konferencja „International PhD Students Conference: Borderlands, Minorities, Migrations” zorganizowana przez Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Wydziałem Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego. Konferencja została przygotowana przez dr hab. Nicole Dołowy-Rybińską, prof. inst., dr Annę Boguską oraz dr Kingę Capik, przy wsparciu doktorantów Szkoły Doktorskiej Anthropos z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, mgr. Kamila Czańskiego oraz mgr. Andrzeja Żaka.

W czasie konferencji zaprezentowane zostały 23 referaty doktoranek i doktorantów z czterech kontynentów, reprezentujących instytucje naukowe takich krajów, jak Brazylia, Grecja, Niemcy, Polska, Serbia, Słowacja, Stany Zjednoczone, Szwajcaria, Uganda, Wielka Brytania i Włochy. Wykłady plenarne wygłoszone zostały przez dr Cassandrę Smith-Christmas „What do we mean by ‘successful intergenerational language transmission’?: Introducing the saibhreas model” z Uniwersytetu w Gallway oraz dr Ruth Kircher „Ideologies, discrimination, and the discursive construction of difference: Twitter representations of Spanish as a heritage language in the United States” z Mercator Research Centre on Multilingualism and Language Learning w Leeuwarden, Niderlandy. Oba wykłady odbyły się w formie hybrydowej i miały charakter otwarty.

Udział zagranicznych uczestniczek i uczestników konferencji odbył się w ramach programu NAWA PROM, realizowanego w IS PAN od września 2019 roku. Na pięciodniowy pobyt do Polski przyjechało 13 osób. Oprócz konferencji odbyły się też warsztaty połączone z poznawaniem żydowskiej Warszawy. Dla doktoranek i doktorantów programu POWER, znajdujących się obecnie na czwartym roku studiów, konferencja stanowiła część szkoły letniej, kontynuowanej wyjazdowo w dniach 11–12 czerwca. Sama konferencja została zainspirowana prowadzonym od 2018 roku w IS PAN programem studiów doktoranckich „Interdyscyplinarne doktoranckie studia humanistyczne: pogranicza, mniejszości, migracje w perspektywie socjolingwistycznej”.

Gmach Wydziału Neofilologii UW. Fot. Kinga Capik

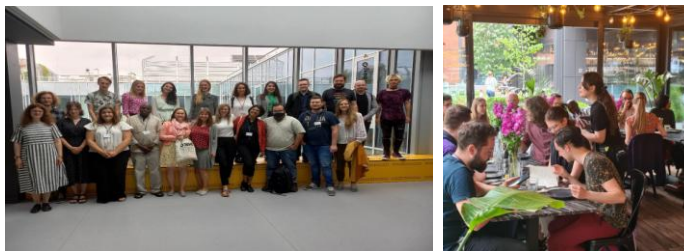

Uczestnicy i uczestniczki konferencji podczas wykładów plenarnych. Fot. Kinga Capik
Doktorantki i doktoranci studiujący w IS PAN mieli okazję poznać osoby zajmujące się pokrewnymi tematami na całym świecie i skonfrontować swoje podejścia badawcze z innymi.

Wykłady plenarne dr Cassandry Smith-Christmas i dr Ruth Kircher stworzyły ramę dla następnych prezentacji i poruszyły wątki, do których nawiązywali doktoranci i doktorantki w swoich referatach. Wystąpienia dotyczyły różnorodnych kwestii, od bardziej socjolingwistycznych (postawy wobec języków, ideologie językowe, relacje władzy odzwierciedlane w praktykach językowych) do klasycznych językoznawczych (fonetyka i fonologia wybranych języków, dialektologia, interkomprehensja). »

Prezentowane badania opierały się zarówno na metodach etnograficznych, opisowych, jak i eksperymentalnych, sytuowały się w różnych kontekstach grup mniejszościowych: migracyjnych, autochtonicznych i powstałych na skutek przesuwania granic państwowych. Powtarzającym się w referatach tematem był przekaz języków w różnych kontekstach. Z perspektywy mikro przyjrzała się temu zagadnieniu między innymi doktorantka IS PAN, Sara Mičkec, która analizowała praktyki językowe jednej mieszanej językowo rodziny. Studium przypadku Sary Mičkec zostało zaczerpnięte z jej badań jakościowych, dotyczących transmisji łużyckiego w mieszanych językowo rodzinach na Górnych Łużycach w Niemczech. W odniesieniu do teorii polityki językowej Bernarda Spolsky'ego doktorantka omówiła postawy wobec języków, praktyki językowe i zarządzanie językami w wybranej rodzinie. Przeciwnostawne i nakładające się podejścia do używania łużyckiego i niemieckiego kreślą niejednoznaczny obraz rodzinnej polityki językowej. Stwierdzenie, że równocześnie sprzyjają przekazywaniu łużyckiego, jak i ograniczają używanie języka mniejszościowego do pewnych domen i sytuacji, odnosi do dyskusji o tym, kiedy można mówić o udanej międzypokoleniowej transmisji języka.

Oprócz wymiany naukowych informacji podczas referatów, doktorantki i doktoranci mieli możliwość prowadzić nieformalne rozmowy i poznać się nawzajem. Dyskusje toczyły się wokół spraw ogólnonaukowych, takich jak trendy w danych dyscyplinach naukowych, warunki pracy lub możliwości pokonania różnorodnych wyzwań, przed którymi stoją naukowcy i naukowczynie na całym świecie.

Uczestnicy i uczestniczki konferencji wraz z organizatorką – dr hab. Nicole Dołowy-Rybińska, prof. inst. Fot. Kinga Capik

„International PhD Students Conference: Borderlands, Minorities, Migrations” była sukcesem naukowym i towarzyskim, pozwalającym młodym naukowcom i naukowczynom zajmującym się kwestiami migracji, pogranicz i mniejszości na nawiązanie znajomości, które w przyszłości mogą zaowocować międzynarodową współpracą.

cool'tutor
mess less. care more.

NAWA
NARODOWA AGENCJA
WYMIANY I KULTURY

SLAV

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Wydział Neofilologii

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

UDZIAŁ DR. WOJCIECHA MĄDREGO W MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „JOACHIM LELEWEL I PRZESZŁOŚĆ, TERAŻNIEJSZOŚĆ ORAZ PRZYSZŁOŚĆ NAUK POMOCNICZYCH HISTORII” W WILNIE

W dniach 15–17 czerwca 2022 roku w siedzibie Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie, odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Joachim Lelewel i przeszłość, terażniejszość oraz przyszłość nauk pomocniczych historii”. Została ona zorganizowana w dwusetną rocznicę wydania podręcznika Joachima Lelewela pt. „Nauki dające poznawać źródła historyczne”, który ukazał się w 1822 roku w Wilnie nakładem drukarni J. Zawadzkiego. Głównymi organizatorami konferencji był Instytut Historii Litwy, Biblioteka im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk, Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN oraz Ośrodek Kultury Polskiej w Paryżu – Sorbonne Université. Celem konferencji było przedstawienie działalności naukowej J. Lelewela w kontekście europejskim, oryginalności i nowatorstwa jego koncepcji nauk pomocniczych historii, a także prezentacja dotychczasowych osiągnięć historiografii na jego temat i ogłoszenie nowych odkryć. W trakcie jej trwania omówione zostały różne zagadnienia związane z przeszłością, terażniejszością oraz przyszłością nauk historycznych, refleksją metodologiczną i propozycjami badawczymi, a także dorobkiem, bieżącymi możliwościami i ograniczeniami oraz perspektywami tego typu badań w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Zostały wygłoszone 24 referaty przez badaczy z Litwy i Polski. Uzupełnieniem obrad była wystawa poświęcona znakom notarialnym średniowiecza i wczesnych czasów nowożytnych zorganizowana przez Bibliotekę im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk. »

Konferencję zakończyła dyskusja panelowa poświęcona rozwojowi humanistyki cyfrowej. Uznano w niej za konieczne stworzenie międzynarodowych baz danych, szczególnie wspólnej międzynarodowej bazy inkunabułów, a także niezwłoczną digitalizację dzieł kultury w Ukrainie, co w pewnym sensie mogłoby choć częściowo zabezpieczyć je przed całkowitą utratą w obliczu grabieży dokonywanej tam przez wojsko rosyjskie.

Dr Wojciech Mądry, który reprezentował IS PAN podczas wileńskiej konferencji, przedstawił referat pt. „Archiwum osobiste jako źródło do badań nad biografią i działalnością naukową historyka. Na przykładzie spuścizny badacza dziejów Słowiańszczyzny Andrzeja Wędzkiego (1927–2017)”. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na archiwistykę jako jedną z nauk pomocniczych historii, a w jej obrębie na znaczenie archiwum osobistego, czyli spuścizny uczonego jako źródła służącego do badania jego biografii oraz działalności naukowej. Za przykład posłużyła mu spuścizna archiwalna zmarłego w 2017 roku prof. Andrzeja Wędzkiego, historyka, badacza wczesnych dziejów Słowian, współtwórca „Słownika starożytności słowiańskich” – jedynego całościowego kompendium wiedzy o dziejach i kulturze dawnych Słowian. Oprócz rękopisów i maszynopisów prac naukowych na szczególną uwagę zasługują materiały świadczące o pasji do kolekcjonowania przedmiotów materialnych, jak też potrzebie utrwalenia „ulotnej chwili”, na którą składają się m.in. rodzinne relacje, wspomnienia z podróży, tablice genealogiczne członków rodziny oraz ponad 10 tysięcy zdjęć zabytkowych obiektów.

Spuścizna ta jest bogatym źródłem służącym poznaniu ciągłości losów przedstawicieli kilku pokoleń Polaków żyjących na przestrzeni ostatnich 150 lat, wywodzących się z różnych środowisk z dwóch zaborów, którzy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku wyruszyli na teren dawnego zaboru pruskiego, aby tam od podstaw tworzyć polskie szkolnictwo. Dopełnieniem jej są losy kolejnego pokolenia, do którego należał prof. Wędzki, urodzonego już w niepodległej Polsce, któremu dane było doświadczyć okropności II wojny światowej oraz wchodzenia w dojrzałe życie związane z działalnością naukową w epoce stalinowskiej.

Z uwagi na różnorodność zawartego w niej materiału stanowi ona bogate źródło zarówno dla badających dzieje jednostek, jak i dla prowadzących badania w szerszym wymiarze społecznym. Dostarcza także wiele informacji badaczom nauk społecznych, a zainteresuje i specjalistów z takich dziedzin jak biografistyka, demografia czy numizmatyka. Udział w konferencji stanowił okazję do zapoznania się z szeroką problematyką związaną z naukami pomocniczymi historii, jak również do zaprezentowania swoich badań z dziedziny archiwistyki oraz podkreślenia związków archiwistyki z innymi naukami pomocniczymi historii na forum międzynarodowym.

Dr Wojciech Mądry w trakcie wykładu. Zdjęcie z archiwum Wojciecha Mądrego
Dr Wojciech Mądry – adiunkt w Zakładzie Historii Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. Swoje badania koncentruje wokół dziejów dynastii piastowskiej, średniowiecznego kronikarstwa oraz historii poznańskiego ośrodka slawistycznego.

UDZIAŁ DR CLAUDII SNOCHOWSKIEJ-GONZALES W MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI PT. „SZKOŁY UCZUĆ. PŁEĆ W HISTORYCZNYCH PROCESACH KSZTAŁTOWANIA EMOCJI”

W dniach 23–24 czerwca 2022 roku odbyła się międzynarodowa konferencja pt. „Szkoły uczuć. Płeć w historycznych procesach kształtowania emocji”, organizowana przez Komisję Historii Kobiet przy KNH PAN, Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego i Instytut »

Historii Polskiej Akademii Nauk. Podczas konferencji dr Claudia Snochowska-Gonzales wygłosiła referat pt. „Jak czuć po polsku? Męskie emocje w publicystyce wczesnej endecji”.

Prelegentka postawiła sobie za cel odpowiedzenie na pytanie, co to znaczy „czuć po polsku”. Wyszła bowiem z założenia, że jeśli bycie Polakiem ma być nie tylko cechą etniczno-kulturową, ale też sposobem na wyrażenie i realizowanie polskiego ducha, nieuchronnie pociąga za sobą pewien zestaw pożądaných uczuć, postaw, sposobów reakcji. W swoim wystąpieniu badaczka skupiła się na profilu uczuciowym Polaka postulowanym przez ruch narodowodemokratyczny w początkach jego istnienia. Nowy Polak miał zerwać z dotychczasowymi wzorcami ugodowego, pojednawczego, niedołęznego, kobiecego narodu – jakiego rodzaju emocje mógł więc odczuwać? Czy mógł doświadczać cierpienia? Czy był godny współczucia i czy mógł się go domagać? Jak miał reagować na sytuację podporządkowania w podzielonej rozbiorem Polsce i na peryferiach nowoczesnego, kapitalistycznego świata? Jak miał odczuwać i okazywać swoją siłę i co właściwie miało się na nią składać? Na podstawie wybranych tekstów publicystycznych dr Claudia Snochowska-Gonzales pokazała, jakiego typu męską emocjonalność kształtowała i postulowała wczesna endecja, oraz określiła granice grupy, którą ta emocjonalność miała charakteryzować, zastanawiając się przy tym nad jej przełożeniem na kształt wspólnoty, do której wskrzeszenia miała się przyczynić.

Dr Claudia Snochowska-Gonzalez — adiunktka w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, socjolożka i kulturoznawczyni. W pracy naukowej koncentruje się na związkach między polską postkolonialnością, płcią i narodem, interesuje się także kwestią praw reprodukcyjnych i mobilizacją kobiet na rzecz liberalizacji prawa antyaborcyjnego. W swoich aktualnych badaniach prowadzonych w IS PAN zajmuje się volkistowskimi inspiracjami w polskim życiu publicznym oraz środkowo-europejskim kontekstem polskiego wczesnego nacjonalizmu.

NA PROGU WSPÓŁCZESNEJ BIAŁORUSI. XIX I XX WIEK. SESJA BIAŁORUTENISTYCZNA W POZNANIU

W czwartek, 23 czerwca 2022 roku, w ramach zebrań naukowych poznańskich pracowników IS PAN odbyła się miniseseja białorutenistyczna zatytułowana „Na progu współczesnej Białorusi. XIX i XX wiek”. Wystąpili w niej białoruscy uczeni przebywający w IS PAN w ramach programu Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej „Solidarni z Białorusią”, którzy przybyli do Poznania, by spotkać się z miejscowym środowiskiem badaczy Wielkiego Księstwa Litewskiego i Białorusi, reprezentowanym przez prof. dr. hab. Jana Jurkiewicza i dr. hab. Marka Figurę, prof. ucz., który z wielkim znanstwem tematu moderował sesję.

Obrady otworzył komunikat badawczy prof. dr. hab. Ryszarda Grzesika, który był pomysłodawcą sesji, zatytułowany „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian w warsztacie badacza czasów nowożytnych”, w którym na przykładzie Słowacji i Węgier wskazano na znaczenie źródeł średniowiecznych w badaniach nad światem idei i wyobrażeń kształtujących nowożytną i współczesną świadomość narodową. »

Na zdjęciu prof. dr. hab. Ryszard Grzesik podczas wystąpienia. Fot. Barbara Grunwald-Hajdasz

Na zdjęciu dr hab. Aliaksandr Smalianczuk, prof. inst., podczas wystąpienia. Fot. Barbara Grunwald-Hajdasz

Na zdjęciu dr Ala Pihalskaya podczas wystąpienia. Fot. Barbara Grunwald-Hajdasz

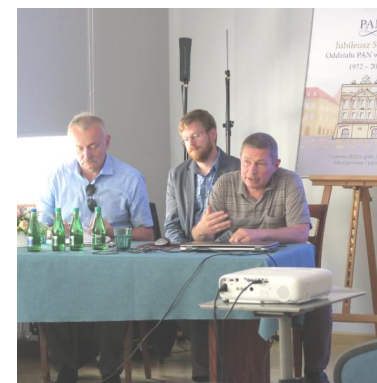
Dr hab. Aliaksandr Smalianczuk, prof. inst., przedstawił „Ostatniego obywatela Wielkiego Księstwa Litewskiego. Wprowadzenie do biografii redaktora Ludwika Abramowicza (1879–1939)”, pokazując środowisko „krajowców”, liberalno-demokratycznej inteligencji, próbującej wskrzesić wieloetniczne Wielkie Księstwo Litewskie, co w dobie rywalizujących ze sobą nacjonalizmów polskiego i litewskiego okazało się niemożliwe.

Dr Ala Pihalskaya w anglojęzycznym wystąpieniu „Language and typography practices of printing houses such as Zawadzki (Vilnius), Tasman (Minsk) and Orgelbrand (Warsaw) in regard to russification policy. The end of the 19th – beginning of the 20th century” porównała działalność trzech oficyn wydawniczych, których działalność publikacyjna wpłynęła na procesy narodotwórcze. Współpracowali oni ze sobą, dysponowali też siecią kontaktów w regionie, drukowali czcionką łacińską i cyryliczną, nieraz bilingwalnie.

Na zdjęciu dr Nina Stuzhinskaya podczas wystąpienia. Fot. Barbara Grunwald-Hajdasz

Dr Nina Stuzhinskaya zapoznała zebranych z tematem „Менская турма ў часе станавлення савецкай пэніцытарнай сістэмы: выхаванне «новага» чалавека”, wskazując, że w pierwszych latach władzy sowieckiej na Białorusi liczne więzienia tworzone np. w wywłaszczonych kościołach i klasztorach, do których trafiali przeciwnicy nowej władzy, miały za zadanie wychowywanie człowieka sowieckiego, czemu podporządkowane były m.in. praca „resocjalizacyjna” i wydawane gazетки.

Na zdjęciu prof. Uladzimir Lobach podczas wystąpienia. Fot. Barbara Grunwald-Hajdasz

Dr nauk historycznych Uladzimir Lobach w referacie „Этнічныя вобразы ва ўспамінах вяскоўцаў паўночнай Беларусі пра перыяд нацыскай акупацыі 1941–1944 гг.” zanalizował postrzeganie „obcego” w czasach agresji III Rzeszy na ZSRR. Strach przed Niemcami potęgowały wiadomości o niemieckim okrucieństwie wobec ludności cywilnej i Żydów, ale we wspomnieniach ważniejszą rolę, niż etnos, odgrywały moralne przemyty poszczególnego człowieka (niemiecki żołnierz dał dziecku cukierki). »

Po sesji wszyscy uczestnicy zaproszeni zostali na obiad w restauracji serwującej dania kuchni białoruskiej, podczas którego mogli kulturalowo wymieniać doświadczenia i nawiązywać nowe czy odnawiać stare przyjaźnie i kontakty badawcze. Projekt sfinansowany został z projektu NPRH nr 11H 16 0195 84 „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian. Seria łacińska, t. 3: Średniowiecze z. 1: Źródła węgierskie”.

Prof. dr hab. Ryszard Grzesik – pracownik naukowy IS PAN, historyk, autor wielu artykułów oraz monografii: „Kronika węgiersko-polska. Z dziejów polsko-węgierskich kontaktów kulturalnych w średniowieczu” (1999), „Polska Piastów i Węgry Arpadów we wzajemnej opinii (do 1320 roku)” (2003). Jest kontynuatorem pomysłodawców oraz kierownikiem projektu pt. „Testimonia najdawniejszych dziejów Słowian” (nr projektu: 11H 16 0195 8), finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, a afiliowanego przy IS PAN.

Dr hab. Aliaksandr Smalianchuk, prof. inst. – pracownik naukowy IS PAN, zajmuje się historią zorientowaną antropologicznie, stosunkami narodowościowymi na Białorusi i Litwie w XIX i XX wieku oraz badaniami pamięci zbiorowej i kulturowej w kontekście historii mówionej. W 2003 roku otrzymał dyplom Białoruskiego Towarzystwa Historycznego za najlepszą białoruską książkę naukową w dziedzinie historii w latach 2001–2002 „Pamięć krajoznawstwa i nacyjonalnej idej. Polski ruch na białoruskich i litowskich ziemiach. 1865 – luty 1917” (2001). Jest także laureatem Nagrody im. Lwa Sapiehy (2015).

Dr Ala Pihalskaya – stypendystka IS PAN. Do jej zainteresowań badawczych należą: historia codzienności Białorusi XIX–XX wieku, studia wizualne i kulturoznawcze, historia projektowania graficznego Białorusi.

Dr hab. Uladzimir Lobach – adiunkt w IS PAN. Autor ponad 250 artykułów naukowych z zakresu etnografii Białorusi, etnosemiotyki, sakralnej geografii i wojskowo-historycznej antropologii. Autor monografii „Mit. Przestrzeń. Człowiek. Tradycyjny krajoznawstwo kulturowy Białorusinów w perspektywie semiotycznej” (2013), podręcznika „Etnografia Białorusi” (2006); współautor monografii: „Święte źródła Białorusi” (2016), „Dalman. Osoba i mit” (2021).

UDZIAŁ DR HAB. EWY MASŁOWSKIEJ, PROF. INST., W VIII OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI INTERDYSCYPLINAR- NEJ „I BYŁA W TYM POLSKA. PODMIOTOWOŚĆ NARODOWA I ZBIOROWA W SZTUCE. IDEE – FORMY – METODOLOGIA”

W dniu 25 czerwca 2022 roku dr hab. Ewa Masłowska, prof. inst., zaprezentowała referat pt. „Repertuar pieśniowy wędrownych żebraków i symboliczne funkcje dziada w utrwalaniu pamięci zbiorowej i budowaniu poczucia tożsamości kulturowej społeczeństwa tradycyjnego”. Referat został wygłoszony w trakcie VIII Ogólnopolskiej Konferencji „I była w tym Polska. podmiotowość narodowa i zbiorowa w sztuce. Idee – formy – metodologia”.

Prelegentka podjęła temat zjawiska żebractwa, które znane jest społeczeństwom od najdawniejszych czasów, bezdomności i związanego z tym wędrownego trybu życia. Dr hab. Ewa Masłowska, prof. inst., próbowała odpowiedzieć na pytanie, na ile i w jaki sposób te niesymilowane jednostki, pozostające na marginesie życia społecznego, mogły pełnić funkcje integrujące dla społeczeństwa tradycyjnego, prowadzącego osiadły tryb życia. Przedmiotem rozważań był materiał pieśniowy z przełomu XIX i XX wieku, przypisywany wędrownym żebrakom, oraz kontekst sytuacyjny, w jakim był wykonywany. Celem prezentacji było ukazanie fenomenu tzw. kultury dziadowskiej opartej na przekazie oralnym, z którym wędrowni śpiewacy docierali do najdalszych zakątków kraju, dzięki czemu tzw. pieśń dziadowska nabierała charakteru transterytorialnego. Status społeczny dziada i wpływ jego twórczości na tożsamość mieszkańców zależał też od roli, jaką pełnił w funkcji obrzędowej.

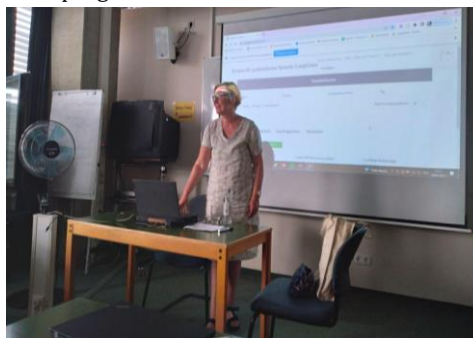

Dr hab. Ewa Masłowska, prof. inst., podczas prelekcji.
Zdjęcie z archiwum Ewy Masłowskiej

Dr hab. Ewa Masłowska, prof. inst. – etnologistka zajmująca się leksyką, semantyką, symboliką osadzoną w kontekście kulturowym. Jest autorką dwóch monografii. Obecnie pracuje nad antropologiczno-językowym obrazem duszy. Jest inicjatorką międzynarodowych konferencji poświęconych tej tematyce: „Antropologiczno-językowe wizerunki duszy w perspektywie międzykulturowej”.

**WYKŁADY PROF. DR HAB. ANNY ZIELIŃSKIEJ
NA UNIWERSYTECIE W KONSTANCJI (NIEMCY)**

W dniach 27 czerwca – 2 lipca 2022 roku prof. dr hab. Anna Zelińska prowadziła wykłady na temat dwujęzyczności polsko-niemieckiej na Uniwersytecie w Konstancji. Przedstawiła także korpus bilingwizmu polsko-niemieckiego (lub niemiecko-polskiego), który jest efektem projektu „Pokoleniowe zróżnicowanie języka: zmiany morfosyntaktyczne wywołane przez polsko-niemiecki kontakt językowy w mowie osób dwujęzycznych (LANGGENER)” – finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki 2016/23/G/HS2/04369 oraz Niemiecką Wspólnotę Badawczą (Deutsche Forschungsgemeinschaft). Grant jest afiliowany w Instytucie Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i na Uniwersytecie w Ratyzbonie. Już niedługo zostanie udostępniony korpus z nagraniami i transkrypcją, anotacją morfosyntaktyczną i socjolingwistyczną. Pobyt naukowy w Konstancji odbył się w ramach programu ERASMUS +

Prof. dr hab. Anna Zelińska podczas prowadzenia wykładu.
Zdjęcie z archiwum Anny Zelińskiej

Prof. dr hab. Anna Zelińska – językoznawczyni, dyrektor Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. Autorka wielu artykułów oraz publikacji z zakresu socjolingwistyki, kontaktów językowych i dialektologii, m.in. „Wielojęzyczność staroobrzędowców mieszkających w Polsce” (1996), „Mniejszość polska na Litwie kowieńskiej. Studium socjolingwistyczne” (2002), „Mowa Pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim” (2013). Zastępcza dla Kultury Polskiej i odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi. Kierowniczka grantu pt. „Pokoleniowe zróżnicowanie języka: zmiany morfosyntaktyczne wywołane przez polsko-niemiecki kontakt językowy w mowie osób dwujęzycznych”, numer projektu: 2016/23/G/HS2/04369, BEETHOVEN, Narodowe Centrum Nauki.

**PROF. DR HAB. JOANNA GOSZCZYŃSKA Z WIZYTĄ
NAUKOWĄ NA UNIWERSYTECIE KAROLA W PRADZE**

W dniach 20–24 czerwca 2022 roku prof. dr hab. Joanna Goszczyńska była gościem Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy w Pradze, w ramach programu Erasmus+ (Staff Mobility for Teaching).

Przeprowadzone przez prof. dr hab. Joannę Goszczyńską wykłady podejmowały problematykę nowego podejścia do badań czeskiego modernizmu, zwłaszcza okresu międzywojennego. Koncentrowały się przede wszystkim na dziełach najbardziej reprezentatywnych twórców tego okresu, uwzględniając takie problemy jak możliwość badania twórczości Ladislava Klímy w kontekście gotycyzmu, Richarda Weinera w aspekcie teorii afektywnej, Jakuba Demla w perspektywie antropologii wyobraźni. W wykładach uczestniczyli studenci i doktoranci. Pobyt w Pradze był również okazją do przedyskutowania z partnerami czeskimi dalszych możliwości współpracy, między innymi w ramach realizowanych międzynarodowych projektów.

**PROF. DR HAB. JOANNA GOSZCZYŃSKA NA TARGACH
KSIĄŻKI W PRADZE**

W dniu 11 czerwca 2022 roku prof. dr hab. Joanna Goszczyńska wzięła udział w debacie „Romantický obrat ve středu Evropy”, która odbyła się w ramach targów książki „Svět knihy” w Pradze. Debata nawiązywała do rocznicy wydania „Ballad i romansów” Adama Mickiewicza, ale zakrojona była znacznie szerzej. »

1. Targi książki w Pradze. Na zdjęciu uczestnicy debaty i publiczność. Fot. Leszek Hensel;
2. Prof. dr hab. Joanna Goszczyńska na targach książki w Pradze. Fot. Leszek Hensel

Prof. dr hab. Joanna Goszczyńska, prof. Olaf Kryszowski z Uniwersytetu Warszawskiego i dr Blanka Činátlová z Uniwersytetu Karola w Pradze dyskutowali o tym, jak kształtowało się romantyczne imaginarium w kulturze czeskiej i polskiej, jakie były wzajemne powiązania, inspiracje, fascynacje. Nie zabrakło też szerszego kontekstu europejskiego i nawiązań do romantycznej polskiej szkoły ukraińskiej. Pomimo upału publiczność dopisała.

Prof. dr hab. Joanna Goszczyńska – bohemistka i słowacystka, tłumaczka. Jej obszar zainteresowań to mitologia narodowa, historia idei, a także szeroko rozumiany modernizm. Autorka wielu artykułów naukowych oraz monografii „Mit Janosika w folklorze i literaturze słowackiej XIX wieku” (2001), „Sławni i zapomniani. Studia z literatury czeskiej i słowackiej” (2004), „Synowie Słowa. Myśl mesjanistyczna w literaturze słowackiej” (2008), „Wielkie spory małego narodu” (2015).

OTWARTE ZEBRANIA NAUKOWE INSTYTUTU SLAWISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Zakład Językoznawstwa

Podczas otwartego zebrania Zakładu Językoznawstwa IS PAN w dniu 21 czerwca 2022 roku odbyła się prezentacja Indywidualnego Planu Badawczego mgr. Kamila Czaińskiego, doktoranta w Szkole Doktorskiej Anthropolos.

Doktorant przygotowuje w IS PAN rozprawę pt. „Postawy i ideologie językowe dotyczące wariantu cieszyńskiego w kontekście kształtowania się śląskiego języka standardowego” pod kierunkiem dr hab. Nicole Dołowy-Rybińskiej, prof. inst., i dr. Macieja Mętraka. Podczas seminarium wystąpiły również recenzentki Indywidualnego Planu Badawczego: dr hab. Ewa Golachowska, prof. inst., dr Irena Prawdzic i dr hab. Ewa Michna, prof. ucz. Planowana rozprawa doktorska stawia sobie za cel zbadanie stosunku osób ze Śląska Cieszyńskiego wobec działań na rzecz ukształtowania literackiego języka śląskiego, który miałby być wspólny dla mieszkańców zarówno regionu katowickiego, jak i opolskiego oraz cieszyńskiego. Działanie takie podejmowane są przede wszystkim przez aktywistów pochodzących z centralnej, katowickiej, części Górnego Śląska. W debacie publicznej na Śląsku Cieszyńskim obecne są zarówno głosy przychylne językowej i kulturowej wspólnoty z resztą Śląska, jak i takie, które stanowczo podkreślają odrębność regionu.

Realizowane przez doktoranta wywiady z zaangażowanymi w sprawy regionalne mieszkańcami ziemi cieszyńskiej, a także obserwacja uczestnicząca debaty publicznej mają pomóc w nakreśleniu możliwie najszerzego obrazu poglądów na temat języka wśród lokalnej społeczności, co stanowi jedno z wyzwań dla śląskiego aktywizmu językowego.

Mgr Kamil Czaiński — doktorant Szkoły Doktorskiej Anthropolos, przygotowuje rozprawę doktorską o ideologiach językowych na Śląsku Cieszyńskim w IS PAN. Wykonawca w grantie NCN Sonata Bis dr hab. Nicole Dołowy-Rybińskiej, prof. inst. „Różnorodność językowa w Polsce: języki kolateralne, działania na rzecz języków i konceptualizacja tożsamości zbiorowej”. Zaangażowany w działania na rzecz Śląska i śląszczyzny.

Zakład Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa oraz Zakład Badań Narodowościowych

W dniu 7 czerwca 2022 roku odbyło się seminarium, na którym dr hab. Joanna Roszak, prof. inst., przedstawiła referat pt. „Czynnik interpretacyjny. Poezja w kulturze ekranu”. Dyskutantem był dr hab. Rafał Koschany, prof. ucz. W wystąpieniu podjęto tematykę zespoleń serialu z konkretnym wierszem, implicytne przejawianie się utworu poetyckiego, jego ekranowa ontologia. Zaproponowane interpretacje poezji opierały się na założeniu, że ruchomy obraz może stać się interesującym elementem pośredniczącym w wydobywaniu sensów wiersza i oświetlaniu jego struktury. Prelegentka starała się znaleźć odpowiedź na pytanie, co słowo i obraz dają sobie nawzajem, jakie konsekwencje ma dla obrazu filmowego lub dla serialu wystawienie się na działanie wiersza, co dzieje się, kiedy materiał światłoczuły staje się wierszoczułym. Wiersz inkorporowany do filmu bądź serialu staje się miejscem intensywnego promieniowania, ładunkiem emocjonalnym i synekdochą poezji *en bloc*. Odgrywa rolę w kształtowaniu stanu emocjonalnego i bohaterów, i widzów oraz odzwierciedla obrazy małego kina, „które nosimy w głowie” (E. Morin). W referacie omówiono wskazane problemy, odwołując się do wybranych seriali powstałych w ostatniej dekadzie („After Life”, „Breaking Bad”, „Euphoria”, „Gilmore Girls”, „My Brilliant Friend”, „Olive Kitteridge”, „Sex and the City”, „State of the Union”, „The Chair”, „The Affair”). »

Dr hab. Joanna Roszak, prof. inst. – pracownik naukowy IS PAN, literaturoznawczyni. Propagatorka edukowania na rzecz pokoju. W 2021 roku otrzymała Nagrodę im. Romana Czerneckiego (nagroda specjalna) za teksty poświęcone edukacji oraz wyróżnienie specjalne w ramach Nagrody im. Ireny Sendlerowej. Poetka (m.in. „Tęgo dnia, Przyszli niedokonani,” „Płoso”). Ostatnio wydała książki: „Miejsce i imię. Poeci niemieckojęzyczni żydowskiego pochodzenia” (2014), „Słyszysz synagoga. Wychodząc spod poznańskiej synagogi przy Wronieckiej” (2015) oraz „Żuraw z origami. Opowieść o Józefie Rotblacie” (2019). Zredagowała m.in. monografie poświęcone: F. Pessoa, I. Bachmann, P. Celanowi, M. Świetlickiemu, N. Sachs, P. Matywieckiemu, musicalom. Współfundatorka i wiceprezesa Fundacji Józefa Rotblata.

Dr hab. Rafał Koschany, prof. ucz. – literaturoznawca, filmoznawca, profesor uczelni na Wydziale Antropologii i Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Redaktor naczelny kwartalnika „Kultura Współczesna”.

SLAWISTYCZNE ŚRODY

W dniu 8 czerwca 2022 roku dr Olena Pelekhata wygłosiła referat pt. „Raport z badań nad zróżnicowaniem pokoleniowym tożsamości językowej w Iwano-Frankiwsku (dawnym Stanisławowie)”.

Celem wystąpienia było przedstawienie wyników socjolingwistycznych badań ankietowych prowadzonych w latach 2019–2022 w Iwano-Frankiwsku (przedwojennym Stanisławowie). Raport prezentował wstępne badania nad pokoleniowym zróżnicowaniem tożsamości językowej wśród mieszkańców miasta, którzy znają, studiują lub uczą się języka polskiego.

Materiał stanowiły ankiety przeprowadzone wśród czterech grup respondentów, których prelegentka podzieliła na: a) generację najstarszą – osoby urodzone w latach od 1930–1950 (92–72 lata). Są to mieszkańcy Iwano-Frankiwsk, którzy po II wojnie światowej pozostali w mieście z różnych przyczyn (starsi rodzice, mieszane małżeństwa, małe dzieci itp.), a także ci, którzy przyjechali do Stanisławowa z innych miejscowości Ukrainy i spoza jej granic (np. z Polski); b) generację starszą – osoby urodzone w latach 1951–1961 (71–61 lat), które w większości są dziećmi osób najstarszej generacji. Do tej grupy zaliczono także osoby, które przyjechały tu z innych miejscowości i osiedliły się na stałe; c) generację młodszą – osoby urodzone w latach 2003–2005 (17–19 lat).

Są to studenci pierwszego roku studiów kierunku „Język i literatura polska” Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku; d) generację najmłodszą – osoby urodzone w latach 2006–2010 (12–17 lat). Są to uczniowie klas od 7 do 11, uczący się w klasach z polskim językiem wykładowym w Ogólnokształcącej Szkole I–III stopnia Iwano-Frankiwskiej Rady Miejskiej. Ze względu na prowadzenie badań w tak zróżnicowanym środowisku konieczne było stworzenie trzech różnych ankiet: jednej dla generacji najstarszej i starszej, drugiej dla generacji młodszej i trzeciej dla generacji najmłodszej. Łącznie zebrano 272 ankiety. Przedstawiony podczas wystąpienia raport stanowił pierwszą próbę porównania kilku grup pokoleniowych w kontekście tożsamości językowej.

Doc. dr Olena Pelekhata — adiunktka Katedry Języków Słowiańskich Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku (Ukraina), sty-pendystka Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk. Jej zainteresowania dotyczą zagadnień socjolingwistycznych na pograniczu polsko-ukraińskim, a w tym wpływ ideologii językowych na biografie językowe mieszkańców Iwano-Frankiwsk (dawnego Stanisławowa); zarządzanie językiem, język mniejszości narodowej. Prowadzi terenowe zajęcia praktyczne z dziedziny socjolingwistyki.

Dnia 22 czerwca 2022 roku mgr Andrzej Żak zaprezentował Indywidualny Plan Badawczy swojej rozprawy doktorskiej pt. „Akcent wyrazowy w języku kaszubskim”. Praca przygotowywana jest pod opieką prof. Ireny Sawickiej. W komisji recenzującej projekt zasiadali: prof. Lechosław Jocz, prof. Piotr Sobotka i dr Agata Trawińska. W dyskusji, poza członkami i członkinią komisji, wzięli udział także: prof. Irena Sawicka i prof. Roman Roszko. »

Mgr Andrzej Żak – doktorant Szkoły Doktorskiej Anthropolos przygotowujący rozprawę doktorską o akcencie w języku kaszubskim w IS PAN. Wykonawca w grantie NCN Sonata Bis dr hab. Nicole Dołowy-Rybińskiej, prof. inst., „Różnorodność językowa Polski”. Do jego głównych zainteresowań należą fonetyka, problematyka języków mniejszościowych, język wilamowski, kaszubski i języki bałtyckie.

Badania terenowe na Kaszubach. Fot. Andrzej Żak

NOWOŚCI WYDAWNICZE

W repozytorium Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i Retslaw została opublikowana monografia dr hab Heleny Krasowskiej, prof. inst., pt. „Polacy między Donem, Dniestrem a Prutem. Biografie językowe”. Jest to 46. tom serii „Język na Pograniczach”; <https://hdl.handle.net/20.500.12528/1946>.

Autorka prezentuje w niej biografie językowe Polaków zamieszkanych od ponad dwóch wieków na pograniczach między Donem, Dniestrem a Prutem, czyli na pograniczach ukraińsko-mołdawskim, ukraińsko-rosyjskim i ukraińsko-rumuńskim. Przedmiotem prezentowanych w niniejszej pracy badań jest wielojęzyczność Polaków urodzonych na tych pograniczach od lat dwudziestych XX wieku po lata pięćdziesiąte na przykładzie życia konkretnych osób.

Badanie pojedynczych rozmówców – Polaków – wyraźnie podkreśla konotacje historyczne, kulturowe, a zwłaszcza parametry emocjonalne i tożsamościowe, jakie łączą się z krajem pochodzenia poprzednich pokoleń tychże rozmówców. Na wielojęzyczność jednostki oraz zachowanie języka polskiego lub jego utratę miały wpływ – w kręgu rodziny: a) miejsce urodzenia (rodzina, najbliższe sąsiedztwo, liczebność grupy polskiej mówiącej odmianą języka polskiego); b) partner życiowy (w tym miejsce zamieszkania, język nauczania w szkołach ich dzieci); c) praktykowanie lub brak możliwości praktykowania religii w poszczególnych okresach; d) życie na emeryturze (język rozmów z dziećmi, wnukami); w kręgu sytuacji społecznej zaś: a) zmiana miejsca zamieszkania; b) zmiana polityczno-administracyjna; c) język lub języki administracji państwowej; d) język szkolnictwa; e) język religii (sfera poza domowa); f) język pracy / wojska / dalszej nauki. Monografia jest nowatorską pracą w badaniach nad wielojęzycznością oraz bilingwizmem polsko-obcym z udziałem różnych odmian polszczyzny.

